

**Előfizetési díj:**  
 Egész évre . . . 10 K — f.  
 Fél évre . . . . . 5 K — f.  
 Negyed évre . . . 2 K 50 f.  
 Egyes szám ára 20 fillér

**Hirdetmények:**  
 3 huszados petitsor egyszer  
 18 fillér, többszöri hirdetésnél 14 fillér.

# ZALÁMEGYE

**A lap**  
 szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez (Wlassics-utca 25. sz.), az anyagi részét illető közlemények pedig a kiadóhivatalhoz (Ujváros-utca 25. sz.) küldendők.

**Kéziratokat**  
 nem küldünk vissza.

## ZALAVÁRMEGYEI HIRLAP

politikai, társadalmi, közművelődési és gazdasági hetilap.

Megjelenik minden vasárnap reggel.

### Fönn és lenn.

Ott fönn, ahol a nép sorsát intézik, egymást érik a szenzációk s nyár derekán, a holt idény kellő közepén áll be egyik politikai kavardás a másik után. Nem kell félni az idén az uborka szezonról.

És csodálatos, hogy amíg ott fönn a legelkeseredettebb harc folyik, amíg ádáz harci zaj hallatszik ki az ország házából s a honatyák még az éjszakát is a parlamentben töltik, addig a periferiákon minden csendes és az ország, a nemzet szinte aggasztó nyugalommal nézi azt a tornát, amelynek következményeit ő siratja meg. A közvéleményt nem képes felizgatni az obstrukció; aggodalom, kétely ül inkább a kedélyekre, de nem oly izzó a közhangulat, mint Magyarországon a parlamenti harcok idejében lenni szokott. Emlékezzünk vissza a híres véderő vitára, az ischli klauzulára. Minő forrongó, lázas volt a közvélemény, ma pedig nyugodt, csendes. A parlamenti viharok csak napi esemény számba mennek, amelyek legfeljebb depressimálnak, de senkit sem lelkesítenek. Mintha az országgyűlés viharai nem is érintenék a társadalmat; mintha csak látványosság, egy dráma és nem az élet forrongása volna az, amely a nemzet fényes palotájában zajong.

Ugy látszik, mintha meglazult volna az az összekötő erő, amely a nemzetet parlamentjével összekapcsolja; mintha a tagok nem éreznék a fő uralmát, erejét, nem tudnák megérteni gondolatait.

A parlament az volt a múltban a nemzetre nézve, ami a szervezetben az idegeket uraló erő, amelynek minden mozdulatára végigszaladt az egész szervezeten az ideges mozgás, amelynek minden érzése elhatott a legutolsó határokig. Mintha önmagunk is, mintha a nemzetnek minden része ott lettünk volna, ahol a közélet gondolatai, óhajai, a nemzet vágyai, reményei kitörnek, küzdenek, érvényesülni törekcszenek, diadalra jutnak, vagy legyőzettek. Még rövid néhány hét előtt is, amikor a katonai követelésekről volt ott fönn szó, más szemmel tekintett az ország háza felé a vidék csendes népe, mint ma. Akkor elvek tusáját szemlélte, amely a közéletet megtermékenyítő eszméket, nemzeti célokat keltett életre;

ma pedig messziről már semmit sem látunk egyebet, mint a parlamentarismus kinövéseit, indulatos harcot s olyan jelenségeket, amelyek nem a magyar közélet dicsőségei, amelyeknek semmi közük az elvekhez, semmi közük a nemzeti célokhoz, a nép boldogulásához.

És napról-napra vész a hit, gyengül a bizalom, a közélet nagy kérdései iránti érzék. A határokon nem érezzük többé az elvi harcok felemelő hatását s amit látunk, úgy érezzük, nem a mi küzdelmünk többé, hanem csak azoké, akik abban tényleg részt vesznek.

Minden emberi intézménynek vannak hibái, kinövésai. A parlamenti rendszer sem tökéletes; gyökeres hibái vannak, amelyek csak a teljes közszabadság, az egyéni függetlenség, tiszta politikai erkölcsök, politikai érettség és a hatalom önmérséklete képesek ellensúlyozni. Talán még soha a rendszernek önmagában rejlő tökéletlenségei annyira életre nem törtek, mint manap. Megingott a rendszer alapelve; a kapacitáció helyét elfoglalta a jogosulatlan terrorismus, amely céljait nem parlamenti eszközökkel, hanem erőszakkal akarja elérni; a terrorismussal szemben megjelenik a politikai piacon: a pénz.

Szomorú devalváció! De egy vigasztaló jelenség csillan ki a kavardásból: az a hazafiság, amely nem hiszi el, nem képes elhinni, hogy magyar ember hazaszeretetének ára legyen. Téves utakon járhat valaki, de el nem adja magát s a nagy pénzek urai megtanulják, hogy a meggyőződésnek Magyarországon még boltot nem nyitottak; ilyen portékánk még nincs eladó. Ez a hazafiság, mely felháborodva utasít vissza minden gyanúsítást és merényletet, meg fogja menteni a parlamentet, hogy újra arra a magaslatra emelje, ahonnan uralkodott a nemzet érzelmei felett.

Kétségbeejtő eltévelyedés adta a vesztető kezébe azt a fegyvert, amely arra is meggyalázó, aki győz vele, arra is, akit lever a lábáról. Nem ismeri az a magyar jellemet, aki pénzzel akar uralkodni. Ép ezért éleslátású politikusról, igazi államférfiuról feltételezni sem lehet, hogy ilyen eszközöket használ. Magyarország kormányát ezzel meggyanusítani magyar ember-

nek nem szabad, mert már maga a gyanu is kétségbeesésig fokozhatná a hazafias aggodalmakat.

Mi vidéki emberek, akik a napi politika kérdéseibe alig szólunk bele, csak egyet várunk, egyet remélünk: hogy a parlament nyugtassa meg a közvéleményt, erősítse meg a bizalmat s a nemzet javáért méltóságteljesen oldja meg nagy feladatait.

Mert még ott fenn országos dolgokkal vannak elfoglalva, nem érnek rá betekinteni a vidéki társadalom életébe, talán kevésbé ismerik annak felfogását, lelkiismeretét, politikai hitét és meggyőződését. Nem tudják, hogy mekkora rombolást visz végbe lent a bizalom megrendülése, a hit elvesztése. Akik közel vannak a néphez, akik a vidéki élet csendes hullámvéréséből feltekintenek az ország fényes házára, amelyet azért emelt a nemzet, hogy méltóképpen kifejezze, mennyire becsüli önmagát és azokat, akikre sorsának intézését bizta, veszedelmes, talán helyrehozhatatlan politikai visszaeséstől félnek, amely a közszabadságot veszélyezteti, a közéletet büzös posványba viszi.

Tisztultabb levegő csapott be a közélet mezejére s emelkedőben volt a nép között a politikai érzék, amelyre a nemzetek közül nekünk van legnagyobb szükségünk, hogy megszilárdítsa, elvitathatatlaná tegye egységünket. Ezt a közszellemet veszély fenyegeti, ha megrendül a bizalom; ha a nemzet által teremtett hatalom nem érvényesülhet s ha a hatalom legális voltát megtámadja a gyanu.

Csendes fejlődés, békés munka kellene Magyarországnak, nem harci lárma s ha egy lépést tettünk előre, ne tegyünk kettőt hátra.

Nehéz idők előszele fuj s majdnem bizonyos, hogy újra a kezébe veheti a nemzet azt a fegyvert, amelylyel igazságot szolgáltat a mai napnak, vagy elítéli a meddő kavardást. A nemzet minden öntudatos paránya úgy álljon meg elveinek talaján, hogy alkotmányunk minden betűjét, közéletünk teljes tisztaságát megvédelmezhesse s a nemzet akaratát úgy fejezze ki, hogy az érvényesülni tudjon fent és lent egyaránt.

## A községi közigazgatás.

Mult számunkban megemlékeztünk arról, hogy a vármegyei községi és körjegyzők együletének közgyűlése alkalmával Kovács Gyula légrádi jegyző, az egylet elnöke a községi közigazgatás hiányairól érdekes felolvasást tartott, amely a községi törvény hiányaival behatván foglalkozik. A felolvasást, illetve indítványt egész terjedelmében alább közöljük.

### Tisztelt Közgyűlés!

Eltérve az eddigi gyakorlattól, hogy évi közgyűléseinken csak közvetlen egyleti életünk házi ügyeivel foglalkoztunk, a folyó közgyűlés tárgysorozataiba egy pontot vettünk fel, amely tág teret nyit arra, hogy annak keretében a közigazgatási élet széles mezején felvethető, de különösen minket községi és körjegyzőket nagyon is közelről érdeklő általános közigazgatási kérdésekkel is foglalkozzunk, azokat megbeszéljük, megvitassuk, a teendőkre nézve tanácskozunk, a követendő irányt kijelöljük s az e tekintetben szükséges intézkedésekre nézve határozzunk.

Mindezekből kifolyólag, a tisztelt közgyűlés becses engedelmével, bátorkodom az alább következő felolvasással e tételhez némi anyagot szolgáltatni, kérve az igen tisztelt közgyűlést, azt szíves türelemmel meghallgatni, az abban lefektetett vezéreket mérlegelni, megvitatni s annak eredményéhez képest böles belátása szerint határozni.

Mindenekelőtt sajnálattal bár, de kénytelen vagyok kijelenteni, hogy a mai közigazgatás — különösen pedig a községi közigazgatás — szerény nézetem szerint rossz. A mai kor igényeinek meg nem felel s vele az e tekintetben kívánt eredmény el nem érhető. S miért? Azért, mert szerintem rossz az annak alapját képező 1886. évi XXII. t.-c-ikkel megállapított községi törvény; amely nem váltott be akkor sem, annál kevésbé válik tehát be ma 17 évi rohamos fejlődés és haladás után. Igaz, hogy erre azt mondhatná valaki: ezen 17 év alatt sok történt már a közigazgatás javítása terén, az aggodalom tehát nem indokolt! Például hogy többet ne említsek, megalkottatott a községi és körjegyzők minősítéséről intézkedő 1900. évi XX. t.-c. Életbe lett léptetve a közigazgatás egyszerűsítéséről intézkedő 126000/902. sz. belügyminiszeri rendelet stb. stb., amelyek mind nagyban hozzá járultak a közigazgatás javításához.

Mindezekre azonban én csak azt felelném, hogy igaz megtörténtek ezek s tán egyéb ezekhez hasonló intézkedések is, amelyek azonban legfeljebb csak szépségi hibákat javítottak, ha ugyan javítottak; de hogy a községi közigazgatás lényegén s a községi és körjegyzőknek

a községi törvényben megállapított akár közjogi, akár erkölcsi, akár anyagi állapotán s állásán csak egy jottányit is változtattak, avagy javítottak volna, azt határozottan tagadom.

Pedig nem a szépségi hibákra keresem én az angol tapasztat; hanem a községi közigazgatást már a végkimerüléssel fenyegető szervei betegségek ellen kívánám a gyökeres operációt, amely szerintem nem lehet más, mint az 1886. évi XXII. t.-c. teljes revíziója.

Mert van-e a községi közigazgatáshoz ma már csak némileg is értő olyan egyén, aki a községi és körjegyzőknek a községi törvényben lefektetett s a valóságban elfoglalt helyzetét összehasonlítva, azt helyesnek s továbbra is fenntartónak elismerje?! Hisz a törvény és gyakorlat oly ellentétek, hogy azok között nemesak párhuzamot találni, de még összehasonlítást tenni is teljes lehetetlenség.

Amennyiben a községi törvényben — bármily figyelemmel olvassuk is azt keresztül — a jegyzővel mint önálló szervvel csak a felelősség és a fegyelmi eljárás kérdéseivel találkozunk. Egyéb-ütt azonban csak mint a községi közigazgatási ügyek írásbeli teendőit végezni köteles közeg fedezhető fel, aki a község birójának mint a község fejének alá van rendelve, aki egyúttal intézkedési jog és hatáskörrel felruházott közigazgatási szerv; míg mellette a jegyző csak végrehajtó közeg.

A gyakorlatban azonban a jegyző a minden s a többi a semmi.

Ő reá zúdítja minden néven nevezendő felső és legfelső hatóság bármely intézkedést igénylő rendeleteit és utasításait. Ő tőle várja mindenki a község szellemi és anyagi ügyeinek vezetését. Őt teszik felelőssé erkölcsileg és anyagilag a legkisebttől a legnagyobb ügyek elvégzése és sikereért. Őt hurokják meg Pontiusból Pilátusig a legesekelyebb s bárki nemakarása, vagy hanyagságából származó bármely baj vagy szabálytalanságot.

Maradhat-e tehát ez továbbra is így?! Hagyható-e egy qualifiéált s tulajdonképpen a községi élet és közigazgatás vezetésére hivatott szerv a maihoz hasonló törvényen kívüli viszonyban, jog és hatáskör nélkül?! Szerintem nem. Hanem igenis mindazon kötelességeit, amelyeket teljesítenie kell, amelyekért felelős s aztán ezekhez, nemkülönben a községi közigazgatás és élet vezetéséhez szükséges jogokat részére a törvényben biztosítani kell. Őt kell megtenni a község fejévé, a község birói intézmény mostani állapotának teljes megszüntetésével. Függetleníteni kell állását, hogy mint vezető törvényileg szabályozott keretek között érvényesíthesse magasztos s hivatásának mind azon attributumait, amelyeket a községi közigazgatás és köz-

ségi élet vezetésétől a mai kor méltán megkövetelhet. Törvényben lefektetett jog és hatáskört kell biztosítani a jegyző mint a község vezetőjének, amelynek keretében önállóan érvényesíteni legyen képes tulajdonképeni hivatását s teljesíthesse kötelességét. Mert enélkül bármily apró foltozgatásokkal igyekezzenek is segíteni a bajon, bizony csak úgy fog ő jelentkezni, mint a mindkét lábára amputált tornász, akinek csak két rozszant mankót adnak kezébe s mégis azt kívánják tőle, — hogy versenyt fusson.

Szakítani kell a mai ósdi rendszerrel, hogy a községi közigazgatás és élet vezetését olyan szervekre bizzuk, akik a legnagyobb részben minden előképzettség nélkül, sőt igen sok esetben még az írni és olvasni tudás hiányával is, csak kerékkötőkül szolgálnak a legjobb és legnemesebb intenciók végrehajtásának. S igazán megöli a községi élet korszerű fejlődése és előre haladásának.

Fel kell ruházni a jegyzőt, mint a község fejét és vezetőjét I. foku hatósági jogkörrel a a kihágási ügyekben. — Mert egyrésztől ezáltal nyer a nép pénzben és időben; másrészt nyer a közrend a legesekelyebb kihágás megtorlásával.

Mert bizony a mai viszonyok között igen sok kihágás és törvényellenes cselekmény marad megtorlás nélkül csak azért, hogy a legesekelyebb ilyen természetű ügyekben is a messze távolnyira fekvő járási székhelyre a főszolgabírói hivatalba kell befáradni; amely pedig nemesak kellemetlen utazgatás, hanem azonkívül még tetemes költséggel is jár. Holott egész másként volna mindez, ha ezen ügyek a községekben volnának elvégezhetők. Meg kell hogy alkottassék a községi tisztviselők szolgálati pragmatikája. Mert valóban égbe kiáltó, hogy ma a XX-ik században van egy művelt s a legtisztább liberalizmusban ringó európai állam — Magyarország, amelynek tisztviselői nélkülözik a szolgálati pragmatikát s akikkel ez oknál fogva egyéni szeszélye szerint dobálózhatnak a megszámlálhatlan felsőbb hatóságok legutolsó közegei is.

Hasonló okból teremtendő meg az új fegyelmi szabályzat is, amelynek ítélkező szerve független bíróság kell hogy legyen. Taxative a törvényben kell, hogy megállapíttassanak a fegyelmi vétségek, ne hogy mint ma, sokszor neveléséges kicsiségek, nem ritkán kizárólag személyes antipathiák miatt a községi tisztviselő évekig elhuzódó fegyelmi martyrá tétessék, családja pedig a betevő falattól fosztassék meg annak tartama alatti időre.

Törvény által s országos egyöntetűséggel szabályoztassék a községi és körjegyzők nyugdíj ügye s annak keretében a 40 évi szolgálati idő redukáltassék.

## TÁRCA.

### A vén leány boszuja.

Nem szoktam keresni, sőt kerülöm a házbeli szomszédokkal való ismerkedést. S ennek dacára alig egy hétre rá, hogy elfoglaltam új lakásomat, bejáratos lettem ahoz a hosszú, száraz vén kisasszonyhoz, aki ajtó szomszédom lévén, beköltözése után való napon kiségtett egy skatulya gyufával. Innét datál a barátságunk.

A többi házbeliakkal nem érintkezett s így azzal hizeleghttem magamnak, hogy Zombory Mária kisasszony rokonszenvével tisztel meg.

Nem élt valami bőségben, de a szükségnek se látszott nyoma szerény háztartásában.

Mintegy félévi ismeretségünk után azzal tünnetett ki, hogy elmesélte nekem élete történetét.

Nagyon egyszerű, de még se mondható mindennapinak ez az ósdi történet.

— Tizenhété éves koromban teljesen árván maradtam; kezdte a vén leány. Atyám tanár volt; anyám jó, de teljesen vagyontalan családból származott. Az én koromban még nem állt annyi pálya nyitva a nő előtt, mint ma és mikor szüleimet elvesztve anyagilag is minden támasz nélkül álltam, nem volt más választásom, mint az, hogy két kezem munkájával: fehérmű varrással szerezzem meg mindennapi kenyeremet.

Még atyám életében ismerkedtem meg Somvay Bélával, a fiatal tanár jelölttel, a ki mint kijelentette, tisztességes szándékkal járt házunkhoz s atyám koporsóját jegyesem karján kísérttem ki a temetőbe.

Az esküvő attól volt függővé téve, mikorra Somvay Béla megkapja kinevezését. Ha atyám életben maradt volna, ez hamarosan megtörténik, mert befolyásos barátai voltak, de halála után csak abban nyilatkozott meg ez a barátság, hogy hatalmas átmérőjű koszorukat küldtek koporsójára és az illemszabta hosszú ábrázattal álltak körül a ravatalt. Ezentul egyiket se láttam többé. Ők nem kerestek föl és én nem alkalmatlankodtam náluk.

Mintegy öt hónappal atyám halála után azzal a hírrel jött hozzám a vőlegényem, hogy vidéken néz körül, mert a fővárosban már hasztalan lesi kinevezését.

Nehéz volt az elválás, habár szentül fogadta, hogy mindennap ír. — Kezdetben pontosan betartotta ígését, később azonban ritkultak a tudósítások; de minden levelében azt ismételte, hogy csak küzd és fárad, s életének egyetlen célja: gondtalan jövőt biztosítani számomra.

Több mint egy hónap óta nem kaptam tőle levelet, a mi bizony fölötte lehangolt. Tán csak nem beteg?!

Lettem a munkát, a melylyel e napon semmi-

re se haladtam. A már kész fehérműt egy régibb újságpapírba csomagoltam. Ösztönszerűleg tévedt oda tekintetben. Ismerős néven akadtak meg szemeim. Nem hittem nekik és nagy ideig kételkedve meredtem a sorokra:

„Somvay Béla tanár tegnap tartotta esküvőjét L. . . megye tanfelügyelőjének, Hollendy Ákosnak bájós leányával, Margittal.“

A vén leány hangja megcsuklott. Őlébe tette a varrást s láttam mint fogott föl két kibugygyanó könnyeseppet az a nagy üveg karika a szemén.

Folytatta:

— Negyvenkét éves történet ez, de mintha most is érezném: hogy szorult össze a szívem, a torkom. Sokáig tartottam kezemben azt a darab újságpapírt, azután letettem és — zokogtam . . . zokogtam . . .

Ennyiből állt az egész.

— Hogyan? kérdeztem esodálkozva.

A vén leány mosolyogva bolingatta a fejét.

— És nem gondoltam-e legalább az öngyilkosságra? ezt akarta kérdezni, ugy-e bár?

Tagadólag intett.

— Nem, akkor meg nem jutott eszünkbe az eféle. Ez a mai kor sportja. A mai nők közt alig akad egy is, a kinek nem volt legalább egy olyan peree, a melyben az öngyilkosság eszméje megvillant agyában. Pl. ha a szabó elron-

Mert a mai állapot e tekintetben sem tartható fenn, amennyiben a vármegyei nyugdíszbályzatok helyhez kötöttek, a viszonyosság alig néhány törvényhatóság között áll fenn, és így nem ritkán fordul elő olyan eset, hogy egyik vármegyéből pl. 15 évig szolgált jegyző ha egy másik s viszonyosságban nem álló törvényhatóság területén választatik meg jegyzővé, nemesak hogy nyugdíj igénye ott elől kezdődik, hanem az előbbi vármegye nyugdíj alapjába 15 éven befizetett járuléka is teljesen elvesznek. Amint nem régen hasonló ügyben ekként is döntött a közg. bíróság.

Már pedig azt hiszem ennek nemesak jogtalan, de határozottan embertelen voltához nem kell bővebb magyarázat.

Ami pedig a 40 évi szolgálati időnek a teljes nyugdíjazást illető leszállítását illeti, arra legyen elég indok azon lélekölő munka, testet és lelket egyaránt és folytonosan igénybe vevő háré, melyet a községi és körjegyzőknek napról napra megvívni kell s amely alatt még a vasidegzetű ember szervezete is felmondja a szolgálatot 30 legfeljebb 35 év alatt.

Szerveztessék minden községi és körjegyzőségben pénztári ellenőri állás jegyzői minősítéssel akinek megfelelő segéd erővel a pénzügyi közigazgatás végzése utaltassék hatáskörébe önálló jog és hatáskörrel, de egyéni felelősség mellett.

Mert ez azon kérdés amelyet megoldani majdnem első sorban eminens kötelesség, mert addig amíg a jegyzőségek munka terhét a majdnem  $\frac{1}{10}$ -ed részt képező pénzügyi adminisztráció a többi közigazgatási ágtól elválasztva s külön szervre ruházva nem leendő, a közigazgatás megjavítása jó és gyorsá tételéről még csak szó sem lehet.

Amely intézkedésnek pedig mi sem állhatja útját. Amennyiben pl. a szomszédos kis Horvátország pénzügyi közigazgatása már évtizedek óta ekként vezetetik és teljesen megfelelő. Emberanyag is van hozzá elég, amennyiben a képzett segédjegyzők ma már elegendő kontingenst képesek adni ezen célra, amely által legalább róluk is gondoskodva leendő.

Szükségesnek tartom továbbá a községi és körjegyzők fizetési minimumának legalább is 2000 K-ban leendő megállapítását és az állami tisztviselőkhez hasonló aránylagos korpótlék biztosítását, nemkülönben lakás viszonyaik rendezését.

Mert a mai nyomoruságos s aránytalan fizetése a viszonyoknak meg nem felel, se a községi és körjegyzők legelemibb igényeit ki nem elégítheti.

Már pedig a jó adminisztráció egyik alapfeltétele az, hogy a tisztviselők oly anyagi javadalmazással látassanak el, miszerint azok abból

totta a ruháját, vagy le kell mondania egy fürdő évadról, egy bálról. Mi nem voltunk olyan felvilágosodottak, annyira tudományosak. Akkor még bűnös jelzővel bélyegezték az öngyilkosságot és el se temették az eféle vétkeket. Ma felkoronázva, fölös pompával, mint egy szent eszméért kiszenvedett vértanút kísérik sirjába az ilyeneket. Mi azt tartottuk, hogy a halált meg kell érdemelni.

Ugy látszik: én még nem szolgáltam rá. Ahhoz is idő kell, hogy az ember a világ legszerencsétlenebb teremtményének érezze magát. Nekem erre se volt érdemem.

Egyszer szerettem életemben. Csalódtam s ez a csalódás elég volt egész életemre. Elvonultam, dolgoztam s a munka enyhítette fájdalmamat.

Körülbelül 15-év multán a házba, melyben laktam, egy beteg férfi költözött alig 6 éves fiaeskájával. A gyermek sokszor bejött hozzám és órákig elcsicsereggett. Atyját nem láttam. Folyton a szobát őrizte.

Egy napon a gyermek sikoltására ébredtem.

— Apuskám! apuskám! ébredj fel! Reggel van.

Kis vártatva ajtómon dörömbölt apró ökleivel.

— Mártha néni, Mártha néni! keltse fel az apát. Rám néz, de azért alszik, mert nem mozdult. Átsiettem.

Háttal ült az ajtónak a nagy beteg. A mint

tisztességesen megélhessenek s hivatásuk s kötelességük teljesítésében az anyagi gondok s nehézségekkel való küzdelemtől felmentessenek. Mert kívánni sem lehet, hogy annak a községi tisztviselőnek, akinek gondján egy óriási nagy terjedelmű közigazgatási munkaanyag végzése, azonkívül pedig egy kerület népének vezetése, szellemi és anyagi jóléte, sőt boldogulása fordul meg, mindezek mellett még a napról napra való megélhetés s családja sorsán való töprenkedés is gondját kell hogy képezze. Pedig a mai állapotok szerint ez úgy van. Mert 800—1200 K évi fizetésből gondtalan, de még gonddal is megélni tudni, családot tartani, gyermekeket nevelni, ruházkodni, ezenkívül a legtöbb helyen segéd erőt is alkalmazni, ezelőtt husz évvel is művészet volt, mennyivel nagyobb művészet tehát az ma az életviszonyok óriási változása és átalakulása korszakában s a mellékjárulékokat alaposan megnyirbált felsőbb hatósági jóakarát idejében.

Végül elengedhetlennek tartom a községi és körjegyzőségekben a megfelelő segéderő rendszeres alkalmazását. — Mert szinte nevetséges állapot, hogy a községi és körjegyzők munka anyagát megszólván napról napra fokoztassék; a segéd erőről való gondoskodás pedig csak a jó Istenre bizassék.

Be kell látni végre, bármennyire fájjon is némelyeknek, hogy a mai községi és körjegyzőknek sokkalta más és magasabb hivatás-kört kell betölteni, minthogy azok irógépekké legyenek lealacsonyíthatók. Mert ez állapot fenntartása nemesak a községi, de jó részben az állami közigazgatásnak is a csődjéhez vezet.

Ezek volnának t. közgyűlés szerintem nagyjában vázlatai amaz irányelveknek, amelyeket a községi törvény sürgős reformja alkalmazásával megvalósítani elengedhetlennek tartok. Nem új dolgok. Évtizedek óta lappangnak már a levegőben mint szükségesek, de az utóbbi időben, mióta a közigazgatási téren a követelések a mai fokra emeltettek s a mindezek végzésére szolgáló szervek a községi és körjegyzők pedig ugy érkelesi valamint anyagi tekintetben még mindig az 1871. év előtti állapotokban sinlődnék, kell hogy a haladó korszak által kényszerítve emeljük fel most már követelőleg eddig békében tartott szavunkat nemesak saját, hanem a közjó érdekében is. Amely közjónak — bármily törpéknek tekintessünk is a hatalom magasságából a periferiákon mégis csak mi községi és körjegyzők vagyunk egyedül és kizárólag a megvédői, intézői; a községek s a nép boldogulásának pedig egyetlen letéteményesei.

S miután ez hitem és meggyőződése, tehát a következő kérdést terjesztem a tisztelt közgyűlés megvitatása elé.

Szükségesnek tartja-e Zalavármegye községi

elje kerülök, a vér megállt ereimben. A halállal vívódó férfi Somvay Béla volt. A házban más névvel volt bejelentve, mert zilált anyagi viszonyai miatt titkolta a nevét.

Rám meresztette üveges szemét. Felemelkedett. Maga elé terjesztette két karját. Értetlen hangon hörögte:

— Meglakoltam. Meg vagyok boszulva.

Visszahanyatlott. Hosszas élesztgetés után visszaesaltuk bele a lelket. Kevés szóval tördelte el a 15 év történetét. A felesége pazarlása tönkretette, azután elhagyta három gyermekével, a kik közül csak e fücska maradt életben. Soha se gondolt vele az anyja.

— Az Isten a te nevedben állt boszút rajtam. A boszu tökéletes. Még nem feleltem és magamhoz öleltem a kis fiut. Ő megértett és nyugodtan zárta le szemét.

Mártha néni sokáig hallgatott, mikor újra megszólalt: Most már azonban teljes a vén leány boszúja.

Fejével az ajtó felé intett, a hol egy szép férfi jelent meg: Dr. Somvay Béla a hűtlen kedves fia, akit az öreg leány két keze munkájával nevelt föl és tett emberré. Még egyszer ismételte halkán: most, most már teljes a vén leány boszúja.

Kövér Ilma.

és körjegyzők egyleti közgyűlése a magyarországi községi és körjegyzők országos egyletéhez előterjesztést tenni az iránt, hogy vegye a folyó évi közgyűlése programjába s indítson mozgalmat és lankadást nem ismerő buzgólkodással folytassa a küzdelmet a községi közigazgatás alapját képező 1886. évi XXII. t.-c. teljes revíziójára vonatkozólag, s ennek keretében különösen követelje hogy:

1. A községek vagy körök élére a községi vagy körjegyző állíttassék és ő legyen ezek feje s vezetője teljes jog és hatáskörrel, a községbirói intézmény mai szervezetének megszüntetésével.

2. Ruháztassék fel a község I. foku intézkedési jogkörrel az ipari, eseléd, köz- és állategészségi s egyéb rendőri kihágási ügyekben.

3. Minden községi és körjegyzőségben pénztári ellenőri állás szerveztessék, aki megfelelő munkaerővel a pénzügyi közigazgatási teendőket önállóan s egyéni felelősség mellett végezze s akinek legalább is jegyzői minősítéssel kelljen bírnia.

4. Alkottassék meg a községi tisztviselők szolgálati pragmatikája, amely őket hivatalos állásukban függetlenítsé.

5. Alkottassék új fegyelmi szabályzat, amely a mai kor igényeinek s a községi tisztviselői kar reputációja és jogos követelményeinek megfelelő legyen s s törvényben taxative felsorolandó fegyelmi ügyeikben független bíróság ítélkezzék.

6. Szabályoztassék országosan s egyöntetűen a községi és körjegyzők nyugdíj ügye s annak keretében a 40 évi szolgálati idő redukáltassék.

7. A községi és körjegyzők fizetési minimuma évi 2000 karonában állapíttassék meg s az állami tisztviselőkhez hasonlóan, részükre aránylagos korpótlék biztosíttassék.

8. Végül a községi és körjegyzőségek részére megfelelő s rendszeresített segéd munka erő biztosíttassék.

## Zalaegerszeg város cimere.

Zalaegerszeg város 1640-től a mai napig annyiféle cimert és pecsétet használt, hogy végre bizonytalanná vált, melyik tulajdonképp a város pecsétje. Az az egy bizonyos, hogy a cimere főalakja Mária Magdolna, a város védő szentje, de a különböző időkbeli való pecsétnek a szentet más és más állásban és jelvényekkel ábrázolják.

A cimere helyes alakjának megállapítása végett a országos törzskönyvbizottsághoz a régi pecsétetek lenyomatát felterjesztettek s a kutatások eredményéről a belügyminiszter értesítette a várost.

Az országos levéltárban Zalaegerszeg városának semmiféle pecsétjét sem sikerült feltalálni s így a cimere alakjának megállapításához csak a város által használt, koronként különböző pecsétetek nyújtanak támpontot. A pecsétetek mind szent Magdolnát ábrázolják, minthogy ez volt a városnak, illetőleg a zalaegerszegi kath. templomnak védszentje, már az Árpád kortól (1247) kezdve. A város által jelenleg használt pecsét azonban Mária Magdolnát olyan különös módon ábrázolja amint ez a katolikus egyházi ikonográfiában merőben szokatlan.

A keresztet, a halálítőt és a korbácsot általában Mária Magdolna jelvényeinek tartják, de csak akkor, ha mint bűnbánót akarják azokkal feltüntetni. A bűnbánó Magdolnát azonban sziklás sivatagon, vagy valami barlangban fekvő vagy térdeplő helyzetben szokták ábrázolni, előtte szent könyvvel, egy földre tüzőtt keresztrel, a halálíttal és korbáccsal. (Igy van ábrázolva a templom oltárképén is.) — Álló helyzetben is előfordul, de ekkor barlangja előtt áll vagy összekulesolt, vagy égne emelt kezekkel.

A város pecsétje azonban ezekkel ellentétben Magdolnát baljában keresztrel, jobbában koszoruvál tünteti fel, amint egy kéttornyú vár előtt áll és azt megkoszoruzni látszik, amely jelenet azonban érthetetlen, mert a Magdolnáról ismert összes történelmi és legendás jelenetek közt egyiknek sem felel meg. Mindezen szokatlanságoknak okát abban kell keresni, hogy midőn valamely régi és helyes pecsétnyomó kikopott, ennek elmosódott alakzatait félreértették, sőt ezeknek a helytelen magyarázatoknak kapcsán még más új, azokat kiegészítő alakokat is vettek föl. Ebből a szempontból vizsgálva a város által használt különböző cimereket, bizonyos sorrend fedezhető föl, amint a pecsétetek egymásnak min-tául szolgáltak.

A legrégebb pecsétnyomón levő címer látszik a legjobbnak, mert abban Magdolna a katolikus egyházban szokásos módon, t. i. baljában kenőcsös szelencét tartva ábrázoltatik, ezenkívül jobbában keresztet tart, ami szintén nem szokatlan; két oldalon pedig egy-egy virágbokor (ugy látszik rózsát) környezi, amivel Magyarország minden női szentnek képét meg szokták tisztelni. A korrendben ezt követő címer az előbbihez esatlakozik, sőt annál művészebb kivitelű, de már a kenőcsös szelencét annyira kicsi rázta, hogy annak belsejében valami kéttornyus kapuval ellátott várnak modellje látható. Az ezután következő pecsét készítője még messzebb jut a kenőcsös szelencétől, mert ő már képtelenségnek tartván, hogy valaki várat tarthasson a kezében, azt a földre helyezte s mivel ezáltal Magdolna egyik keze üresen maradt, a keresztet a bal kezébe tette át, míg a jobb kezét a vár fölé áldó mozdulatra kinyújtva, a földön pedig a szentnek jelvényét: a halálfejt s a korbácsot ábrázolja. Az ily alakú pecsétet a város már nagyon régen használja, de a legutolsó címerrajz, vagy pecsétnyomó készítője szebbnek találta, ha a szentnek áldásra emelt kezébe koszorút tesz. Így szülte egyik tévedés a másikat.

Ami a város színeit (kék és zöld) illeti, igaz, hogy azok mindig a címer színeiből állapíthatók meg, de nem a címer főalakjának, hanem a paizsok színeiből. A legújabb pecsétben szent Magdolna alakja rendes címer pajzsba foglalván, annak színe a közszokás szerint kékre, az alap pedig, amelyen a szent áll, zöldre, alsó ruhája a katolikus egyházban ismert típus szerint ibolyakékre, felső palástja pedig pirosra festendő. A város egyik színe tehát a kék, a másik az alap, vagyis zöld.

Ez a belügyminiszeri szakértők véleményének vázlata. A vélemény alapos tudással fejtegeti ugyan a város címerének kérdését, annak átalakulását, de abban valószínűleg téved, hogy a változások pusztán a vépnök szeszélyéből, járatlanságából keletkeztek. Valószínű, hogy a címer átalakulása összefügg a város fejlődésével, vagy legalább is a mostani kéttornyu templom építésével.

Zalaegerszegen már az Árpád házból származó királyok alatt templom állott, ami különben nem is képzelhető másként, mert a városok abban a korban a várak, kolostorok és templomok tövében fejlődtek, Zalaegerszeg pedig sokkal később lett megerősített hely. Kétségtelen tehát, hogy a város a templom körül épült s amidőn címer használhatott, kiváltságokat kapott, a templom védszentjének alakját vette fel címerébe és pecsétjébe. Bizonyítja ezt az is, hogy a legrégebb címer teljesen megfelel szent Magdolna szokásos ábrázolásának.

Történelmi hagyományokból tudjuk, hogy Zalaegerszeg várost a tüzvész elpusztította s a templom is leégett. Nem lehetetlen tehát, hogy az a címer, amelyen szent Magdolna kenőcsös szelencéjében a kéttornyu vár (vagy templom) látható, a tüzvész után készült, a templom építésével függ össze s azt akarja jelképezni, hogy a városnak védszentje új templomot ajánl. Nem volna tehát pusztán véletlen vagy szeszély az sem, hogy a későbbi címerben a szent kezében tartott kéttornyu templom már a földön látható. Ezt a változtatást a templom felépítése után tehetők s könnyen magyarázható az is, hogy a szent védő kezét a templom felé kiterjeszti. A címer főalakjának kezében a most használatban levő címeren látható koszoru eredete már nehezebben magyarázható meg s helyes lehet az a feltevés, hogy egyszerűen abból az okból adtak szent Magdolna kezébe koszorút, hogy keze üresen ne maradjon.

Igy alakulhatott át a szentnek az egyházban szokásos alakja a helyi vonatkozások alapján s a használatban levő címer ha szokatlan is, de megmagyarázható.

Hogy ezek a feltevések helyesek-e, meg lehetne állapítani, ha az egyes különböző pecsétek használatának vagy készítésének időpontját kiküszöböljük. Érdekes volna tudni, vajon a kéttornyu templomnak vagy várnak a címerbe való felvétele összefügg-e a templom építésével, a tüzvész pusztításával s illetve ezek időpontjával. Azt hisszük, hogy ha ez az összefüggés igazolható, akkor meg kellene tartani a címer mostani alakját, amely ha az általános ikonográfia szempontjából, vagy heraldikailag nem is tökéletes, de helyi vonatkozásainál fogva ránk nézve

nagyobb jelentőséggel bír, mint szent Magdolnának az egyház szokásai szerint való egyszerű ábrázolása.

## Városi közgyűlés.

Zalaegerszeg város képviselőtestülete 29-ikén rendkívüli közgyűlést tartott, amelynek a város kulturális és anyagi tekintetben fontos tárgyai a képviselőtestületi tagokat nagy számban hozták össze.

Különösen nagy horderejű kérdés volt az iskola építésének ügye, amely élénk vitát keltett. A hangulatot az áldozatkészség mellett az újabb anyagi megterhelhetőség miatt való aggodalom jellemezte, mert az iskolai bizottság jelentése szerint az elemi iskola és polgári leányiskola részére szükséges épületek legalább 250 ezer korona alá kerülnek; ezt az összeget másként, mint kölcsönrel fedezni nem lehet s 77% pótdadó és 1 milliót meghaladó adósság mellett ezt a nagy terhet a város el nem bírja. Nem maradt tehát más hátra, mint az állam támogatását kérni, hivatkozva azokra a nagy áldozatokra, amelyeket Zalaegerszeg a kulturális célokért hoz.

Az „Arany Bányán” szálloda bérbeadására vonatkozó árverési feltételek megállapítása szintén heves vitára adott okot. A közönség úgy látszik nincs megelégedve a szálloda mostani kezelésével s ezért már az árverési feltételekben garanciát keres, hogy a jövőre a szálloda jövődelmezőségét és jó hírnevét emelje. Emellett az épület hibáin is lehetőleg segíteni akar s a szükséges átalakításokat a közgyűlés elrendelte.

Részletes tudósításunk a következő:

Várhidy Lajos polgármester az ülést 10 órakor megnyitotta s a jegyzőkönyv hitelesítésére Kovács Károly és Baly Béla képviselőtestületi tagokat kérte fel.

Ezután felolvastatták az iskola bizottság jelentése, amely részletesen beszámol munkájáról. A bizottság — szakférfiak meghallgatásával megállapította, hogy az elemi iskola részére szükséges 14 tanterem, 1 tornaterem, 1 igazgatói iroda s 1 szolgálat; a polg. leányiskola részére pedig 4 tanterem, 1 rajz- és 1 tornaterem, 1 szertár, igazgatói iroda és szolgálat.

Az elemi iskola felépítésére legalkalmasabb területnek találta a bizottság a főgymnásium mellett levő üres telket, amely a szombathelyi püspökség tulajdonát képezi. A p.-mester személyesen járt is dr. István Vilmos szombathelyi püspöknél, hogy a telek átengedését kieszközölje, de a püspök azt eladni nem hajlandó — s arra is kéri a várost, hogy a területet kisajátítás útján se igyekezzen megszerezni, mert avval egyéb terveik vannak, amelyek beváltása a városnak fogna előnyére válni. Szóba jött a Dervarics-féle telek, amely azonban magas ára s terjeszkedésre alkalmatlan volta miatt nem ajánlható. A Duzár István tulajdonát képező telek terjedelménél fogva ugyan alkalmas volna, de ára 16000 korona s miután közvetlen a vágóhid mellett fekszik, közegészségügyi szempontból nem alkalmas. A püspökség tulajdonát képező telken kívül egyéb alkalmas helyet tehát a bizottság nem talált.

A polgári leányiskola épületének céljára szóba került az izr. hitközség tulajdonát képező s jelenleg is ezen iskola elhelyezésére szolgáló épület. Ennek szűk telkén azonban az építkezés kerestül nem vihető. Ugyanez áll a Csácsi-utcai elemi iskola telkéről is. — A Farkas Dávid-féle telek egyenlőtlen magassága miatt, az Uri-utcában fekvő Molnár-féle ház telke az utca szűk volta miatt nem alkalmas. A Kossuth Lajos utcán levő Gráner-féle telek (az előbbi esendőrlaktanya) drága s emellett a legforgalmasabb utcában fekszik. A bizottság legjobbnak találta a Wlassics Gyula utcában fekvő Bakonyi féle telket, amelyre vonatkozólag a polgármester 14000 K vételár mellett az adásvételi szerződést meg is kötötte.

Ezek alapján a tanács azt a javaslatot terjesztette a közgyűlés elé, hogy a város írjon fel a miniszterhez s a telek felajánlása mellett az építkezésre kérjen államsegélyt; továbbá keresse meg a megyés püspököt, hogy miután a püspökség tulajdonát képező helyen kívül egyéb alkalmas telek nincs s a város csak a helyi viszonyok kényszerítő nyomása alatt intéz újabb kérelmet a terület átadása iránt, a telket méltányos árért engedje át.

A javaslatot hozzászóltak Hajik István, dr. Szigethy Elemér, Kovács Károly, dr. Csák

Károly s a közgyűlés Hajik István indítványára úgy határozott, hogy a telek felajánlását ezuttal mellőzi és a kérdést egyelőre leveszi a napi rendről s ezekre vonatkozólag csak akkor határoz, ha az államsegély biztosítva lesz. Az elemi iskola felépítésének kérdését megkísérli úgy megoldani, hogy evvel dr. István Vilmos megyés püspök terveinek útját ne vágja.

Fülöp József jegyző felolvasta a nagy gondal készített s a város kulturális célokra hozott áldozatainak nagyságát s anyagi kimerültségét feltűntető feliratot, amelyet a közgyűlés elfogadott s egyszersmind úgy határozott, hogy azt küldöttség vigye fel a közoktatási miniszterhez.

A tárgysorozat második pontja volt Simonffy Gyula kórházi gondnok kérvénye fizetésemelés iránt. A közgyűlés a kérelmet ezuttal érdemlően nem intézte el, hanem kimondta, hogy a gondnok kérelmét a tervbe vett elmebeteg osztály felállítását követően fogja figyelembe venni.

A Deák Ferenc születése századik évfordulójának emlékére Zalavármegye által alapítandó tanulmányi ösztöndíj alapra a közgyűlés 200 koronát szavazott meg.

Hosszu vita után megállapították az „Arany Bányán” szálloda bérbeadásának feltételeit. Ezekben különösen ki van kötve, hogy a bérlő a szállodát a modern igényeknek megfelelően rendezze be és kezelje; hogy kizárólag magyar gyártmányú sört mérhet stb.

A város címerének és színeinek megállapítása tárgyában a belügyminiszter az alispánhoz leiratot intézett. Ennek folytán megkereste a közgyűlés a szombathelyi és veszprémi káptalánokat, valamint a zalaapátii apátságot, mint egykori hiteles helyeket, hogy a város címerére vonatkozólag levéltáraikban netalán található adatokat közöljék.

Elhatározották, hogy a „Fehérkép” vendéglő két szobával és egy konyhával kibővíttetik oly formán, hogy ezek a lakrészek az épület déli részéhez fognak hozzáépíttetni.

Pál József vendéglős fellebbezése folytán a közgyűlés kimondta, hogy a „Magyar Király” fogadót kiskoresmának tekinti s a zárórát meghosszabbítani nem engedi.

A nemesi pénztári és alapítványi választmány átiratban értesítette a várost, hogy a Deák-tér mellett fekvő 114 □-öl kiterjedésű területet, amely ezidő szerint piacnak használtatik, 1000 K vételárért hajlandó átengedni. A tanács javaslata az volt, hogy a terület megszerzéséről a város mondjon le. Kovács Károly indítványára azonban a közgyűlés úgy határozott, hogy a város a területet megveszi abban az esetben, ha a nemesi választmány a vételárát átengedi arra a célra, hogy a Deák-tér díszes vasrács kerítéssel vétesse körül. A haza bölcsének emlékére októberben országos ünnepély lesz s ez alkalommal a szobor környékét a város díszesebbé óhajtja tenni; tehát ha a tér bekerítésének költségeihez az 1000 K vételár átengedtetnék, a város a többlet fedezetét magára vállalja.

Hubay György volt zalaegerszegi ügyvéd ellen a város pert indított az általa tett, de be nem fizetett „Eleonóra” alapítvány lefizetése iránt. Hubay a per beszüntetését kérte, kérelmét azonban a közgyűlés elutasította s miután nevezett egy feljelentésben a város tanácsa és annak tagjai ellen sértő kifejezést használt, az ügyészt megbizta, hogy a megtorló intézkedéseket tegye meg.

Végül Eppinger Ignác Zalaegerszeg város kötelékébe felvétellett.

## Hírek.

**Mise a pápáért.** A zalaegerszegi róm. kath. templomban az elhunyt pápáért szerdán volt a gyászmise, amelyen megjelentek az összes hatóságok; a vármegyei és városi tisztikar; a kir. bíróságok és pénzügyigazgatóság tisztviselői, valamint a hívők nagy száma. A gyászmisét Legáth Kálmán esperes plébános szolgáltatta, káplánjai segédlete mellett.

**A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíjalapra** a múlt héten a következő adományok érkeztek: gróf Dunay Agenor Hugó (Stridó), Fischer László, Fischer Pál (Zalaegerszeg) 50—50 K; Letenye község 20 K; Franz Károly (Nagykanizsa) 5 K, Dr. Lukonich Gábor (Sümege) 3 K, Füzik Gyula (Sümege) 2 K; Plichta Lajos (Letenye), Sugár Jákó, Karácsony Kálmán, Barkóczy László (Sümege), 2—2 K, a zalalövői

közsegbíró gyűjtő ívén: Fridrich Antal 1 K; Schünlje, Gyömöre, Sáska Dániel 20—20 f, Arnstein Mária 10 f.

**Eljegyzés.** Dr. Kovács Gyula zalaegerszegi áll. főgymnásiumi tanár eljegyezte Seidl Angyalka kisasszonyt, Seidl Gyula gépgyáros leányát Verseczen.

**Tanítónői kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Schmidt Julia okleveles polgári iskolai tanítónőt az alsókubini állami polgári leányiskolához segédtanítónőnek nevezte ki.

**Joggyakornok kinevezése.** A pécsi ítélőtábla elnöke Horváth Tivadar nagykanizsai lakos végzett joghallgatót a pécsi ítélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

**Óvónői áthelyezése.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Tankovics Mária perlaki állami óvónőt a solymári állami óvóhoz helyezte át.

**Köszönet és elismerés.** Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, a csáktornyai állami tanítóképző intézetben megtartott tanítói továbbképző tanfolyam befejezése alkalmából hozzá intézett üdvözlő táviratért szívélyes levélben mondott köszönetet Dr. Ruzsicska Kálmán kir. tanácsos, tanfelügyelőnek s általa a tanfolyamon résztvett összes tanároknak és tanítók-nak. Ugyancsak a vallás- és közoktatásügyi miniszter a csáktornyai állami tanítóképző intézetben megtartott 1902/3. tanévi tanképesítő vizsgálat vizsgáló bizottságának, nagy egyszerűségű és tapintatos eljárásáért, ezen vizsgáló bizottság elnökéhez, a vármegye királyi tanfelügyelőjéhez július hó 16-án 50.853/1902. szám alatt intézett leiratában elismerését fejezte ki.

**Ovodai záróünnepélyek.** A zalaegerszegi belvárosi és olai ovodákban a múlt héten tartották meg a záróünnepélyeket, amelyeken részt vettek: Dr. Ruzsicska Kálmán kir. tanácsos tanfelügyelő, Hajik István felügyelő bizottsági elnök, a felügyelő bizottság több nőtagja, a város képviselőiben Várhidy Lajos polgármester. A megjelenteket Hajik István f. b. elnök fogadta és szívélyesen üdvözölte. — Az apróságok ünnepe olyan kedves, annyira megragadó, hogy az érző szívű emberre a legkövetlenebb hatással van. A gyermek az élet poézise s amit ártatlan szívével érez, apró ajkaival elmond, ügyetlen kezeikkel végez, mind a szívhez szól, szeretetre ösztönöz. Akik végighallgatták a kis ovodások verseit, végig nézték kedves játékaikat, az elismerés legmelegebb hangján emlékeznek meg a város ovodáinak vezetéséről. Szeretetteljes gond és figyelem veszi körül a kisdedek s az anyák nyugodtan bizhatják kincseiket ezekre az intézetekre; a város pedig szívesen hozhat ajándékot a kisdedek gondozásáért. A gyermek a jelen öröme, a jövő reménye; a kisdedek nevelése az élet legnemesebb, legönzetlenebb célja. Az értük hozott áldozat megtérül a jövő nemzedék testi és lelki tulajdonságainak tökéletesedésében. Elismerésünket és hálánkat fejezzük ki az ovodát fenntartó közönségnek, a felügyelő bizottságnak s különösen az óvónőknek, akik gyermekeinket szeretettel gondozzák, tanítják. — A belvárosi ovodába száznál több, az olai ovodába 40 gyermek jár be és valamennyin meglátszik a nevelés hatása. Az olai ovodás gyermekek apró kézimunkái peddig arról a ritka türelemről is tanuskodnak, amelylyel az aprókat a munkához szoktatják.

**Templom építés.** A helybeli izr. hitközség új templomának építése serényen folyik. Annyira haladtak már a munkálatokkal, hogy a tornyok építését is megkezdték. Az észre aligha készen nem lesz.

**Alapszabály jóváhagyás.** A m. kir. belügyminiszter a *bellatinzi polgári olvasókör* alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

**Adomány.** A zalaegerszegi takarékpénztár r. társaság a f. évi augusztus 15-én rendezendő tanone munka-kiállítás alkalmával kiosztandó jutalmazásokra 25 koronát volt szíves adományozni, melyért a zalaegerszegi ipartestület elnöksége ez uton mond halás köszönetet.

**Gasparics Márk emléke.** Horvát ajku franciskánus barát volt Gasparics Márk, de magyar volt szívében s a magyar ügyért a szabadságharc után vértanu halált szenvedett. Drávaegyház község elöljárósága a vértanu emlékére Perlak község piacán emelt szobor kerítésének a drávaegyházi szülőházán levő emléktábla kijavításának költségeire gyűjtést indított. A hazafias felhívás, amelyet olvasóink áldozatkész-

gége ajánlunk, így szól: „ötvenszer övezett koszorut a martir hősnek sirjára a fakadó virág, ötven éve immár annak, hogy a pozsonyi paic téren vértanu halált halt a franciskanus Gasparics Márk, kinek hazaszeretete példát ritkító a nemzetek történelmében, ki bár horvát ajku szülők gyermeke volt, de kebelében magyar szív dobogott s ajka a szabadság szent igéjét hirdette. Az volt a büne, miért neki is, miként a többi jóknak, a „legjobbainknak“ meghalni kellett. Ötven év nagy idő, s az emlék mit Perlak piac terére az utókor emelt, még mindig bekerítetlenül, alázat nélkül áll s a tábla, melylyel községünkben levő szülőházát megjelölte, romlásnak indul olyannyira, hogy ma holnap nem a halás megemlékezés jellegét viseli. Nem kincseket kérünk nemes Zalavármegye közönségétől, esekély összegre van szükségünk, hogy célunkat elérjük, elég ha a vármegye minden polgára csak pár fillérral járul is hozzá s akkor szeptember 3-án mint a martir hős halálának ötven éves évfordulóján annak felemelt s fel-díszített emlékoszlopa és táblája büszkén fogja itt a határon a szomszéd nemzetiségnek és az egész világnak hirdeti, hogy Magyarország hű fiairól megelégedkezni nem tud.“ — A gyűjtött összeget Drávaegyház község címére kell küldeni.

**Női kereskedelmi tanfolyam.** A Zalaegerszegen szervezendő női kereskedelmi tanfolyamra vonatkozólag Kászonyi Mihály polg. leányiskolai igazgató a következő felhívást teszi közzé:

„A zalaegerszegi állami polgári leányiskolánál az 1903/4. tanév elején női kereskedelmi tanfolyamot szándékozunk szervezni, feltéve, hogy a tanfolyamra elegendő számú növendék jelentkezik.

A női kereskedelmi tanfolyam célja: azon kereskedelmi szak- és irodai főbb ismeretek, valamint gyakorlati ügyességek elsajátítása, a melyekre az életben a nőknek akár mint könyvvivőknek, pénztárnokoknak, levelezőknek s egyéb üzleti alkalmazottaknak, akár mint a család tagjainak, pl. az üzletben az apa, vagy férj helyettesítése alkalmából szükségük van.

A női kereskedelmi tanfolyam 10 hónapig tart. Tandíj egész évre 100-, beiratási díj 10 korona. A tandíj vagy egyszerre, vagy negyedévenként, esetleg 10 koronás havi részletekben is fizethető.

A női kereskedelmi tanfolyamba oly növendékek vétetnek fel, a kik a polgári vagy felsőbb leányiskola és leánygymnasium negyedik, vagy a felső leányiskola második osztályát sikerrel végezték, avagy megfelelő előképzettségüket a magyar nyelvből, számtan- és földrajzból felvételi vizsgálatlal igazolják.

A felvételi vizsgálatnál megkívánandó: 1. a magyar nyelv ismerete alak- és mondatlanilag s jártasság a fogalmazásban; 2. számtanból jártasság a négy alapműveletben egész- és tört-számokkal és hármas szabályhoz tartozó feladatok megfejtése; 3. földrajzból Európa, különös tekintettel Magyarországra, továbbá Ázsia és Amerika leíró földrajza általános vonásokban, végül Afrika és Ausztrália átnézetileg.

A női kereskedelmi tanfolyamban tanítandó tárgyak: A) *rendes tantárgyak*: kereskedelmi számtan, könyvvitel, kereskedelmi és váltóismeret, irodai munkálatok és kereskedelmi levelezés; német nyelv és levelezés, kereskedelmi földrajz és áruismeret, gyorsírás, szépírás; B) *rendkívüli tantárgy*: gépírás.

A tanfolyamban a tanítást szakképzett tanerők fogják teljesíteni s a növendékeknek a felügyeletet a polgári leányiskola egyik tanítónője fogja gyakorolni.

A tanfolyamra való jelentkezések és megkeresések alulírottához intézendők. *Kászonyi Mihály* igazgató.

**Átvonuló katonák.** A manőverek idején egymást érik a különféle katonai csapatok. Az egyes elkülönítmenyek igyekeznek az ezredtörzsekhez csatlakozni. A múlt héten a nagykanizsai 48-ik gyalogezred 2-ik zászlóalja vonult a városon keresztül Körmen felé. Zalaegerszegre esütörtökön délben érkeztek s pénteken reggel meneteltek tovább. Körmenről szombaton reggel indultak s még aznap Szombathelyre értek, a honnan 2-ikén Sopronba mennek. Az átvonuló zászlóalj 16 tisztből és 280 legényből állt.

**Jutalmazás.** A helybeli önk. tüzoltó egyesület választmányja azokat a csapatbeli tüzoltókat, a kik a f. évi április 12—13-iki árvízveszély alkalmával az árvíz sújtotta lakosságnak segélyt nyújtottak s a veszélyeztetett helyeken a kilako-

sítás körül önfeláldozóan munkálkodtak, a Hanty Károly-féle alapítványból megjutalmazta. Unger Ferenc s Pregli Antal 20—20 K, Heigl János, Herényi Ferenc s Csizmazia Miklós 10—10 K jutalmat kaptak.

**Anyakönyvi kinevezés.** A m. kir. belügyminiszter a baksa—győrfai anyakönyvi kerületbe *Kulcsár* Miklós segédjegyzőt és a turniscai anyakönyvi kerületbe *Tóth Géza* segédjegyzőt, a monostorapáti anyakönyvi kerületbe *Krakker* Henrich jegyzőt anyakönyvvezető helyettesekké kinevezte és őket a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbizta.

**Névmagyarosítás.** A m. kir. belügyminiszter *Poszavec* Pál drávaszentiváni lakos vezetéknévének *Pásztori*-ra kért átváltoztatását megengedte.

**Bírói kinevezés.** Ó felsége a király *Gyenes* Sándor ujbpesti járásbírói jegyzőt a nagykanizsai kir. törvényszékhez albiróvá nevezte ki.

**Közigazgatási tanfolyam internátusa.** A szombathelyi községi közigazgatási tanfolyam hallgatói részére internátust álltanak fel. A terveket a belügyminiszterium, mint értesülünk, jóváhagyta úgy, hogy ez az áldásos intézet, mely jórészt Szombathely város áldozatkészégének köszönheti majd létét, már a folyó tanévre megnyílik. Az internátusban a szegényebb sorsu hallgatók ingyenes teljes ellátásban részesültek.

**Zalaegerszegi ipartermékek a debreczeni kiállításán.** Kovács István zalaegerszegi cipész-mester a debreczeni bőripari kiállításra több férfi és női cipőt küld be. A kiállítandó tárgyak, amelyeket Kovács István üzletében mindenki megsejmelhet, bármely elsőrangú fővárosi cipész-műhelynek díszére válnának.

**Nagyreményű ifju.** Horváth Vince jánosfalui 15 éves suhanc még szép kariért csinálhat, ha a javító intézet bele nem avatkozik az életébe. Minden áron paripára szeretett volna szert tenni, hogy bejárhasa széles e világot. Zalaújváron lakó Pintarics gazda szobáját feltörte s lószerszámot szerzett magának. Azután Mihalics János gazda szürke lovát csipte el s elvágatott rajta. Pénz már volt a zsebében, mert Spolarics Imre bugyellárisát is elemelte, 26 korona pénzzel együtt. A csendőrök azonban nyomába akadtak a derék ifjunak, aki a zsákmányt elbocsátotta, de maga megszökött.

**Kilakoltatás sommás uton.** Horváth János pakodi lakosnak valami összekülömbözése volt a házi gazdájával, a miért ki akarta rakatni a lakásból. Horváth azonban nem akart kimenni, mire a haragos házigazda a község bírójához fordult panaszával s kérte, hogy ez törvényadta hatalmával távolítsa el a lakót. Varga János községbíró tényleg oda is ment s Horvát uramat cók-mókjával együtt kirakatta az utcára. Ez most hivatalos hatalommal való visszaélés miatt tett följelentést a községbíró ellen.

**Roszlelkűség.** Ebedli József császihegyi birtokos szőlőjében eddig ismeretlen tettes 253 db szőlőoltványt kitördelt a minap, mi által a tulajdonosnak mintegy 120 korona tényleges kárt okozott. A károsult panaszára a csendőrség megindította a nyomozást, de ezideig eredménytelenül.

**Tolvaj arató.** Bölecz István, Jandó László, Gál János és Árkus István aratással voltak elfoglalva egyik pusztaszentlászlói birtokon. Ruháikat a föld végében hagyták, mint ez már szokásban van. Rosta István pusztadericsi lakos, aki a szomszédos földeken aratott, kileste az alkalmat, míg amazok messze eltávoztak, oda-sompolygott az örízetlenül hagyott ruhákhoz, azokat átkutatta és mindazt, amit azokban talált: pipát, dohányzsacsokót, erszényt, ellopott. Károsultak panaszára a csendőrség megkezdte a nyomozást és sikerült is a tettest kinyomozni, a ki kérdőre vonatván, töredelmesen beismerete a lopást. Átadták a büntető bíróságnak.

**Késelés.** Nagyban mulattak a legények a minap a zalaistvándi koresmában. Hozatták a bort, szólt a zene s a táncból is kivették a részüket. Ugy éjfél tájban, mikor a fők kezdtek már nehezülni, egyik legény kiállott a koresmszoba közepére s harsány hangon elkiáltotta magát, hogy hát a kinek kurázsija van, lépjen ki, mert ő még akar ma verekedni. Csakhamar akadt társa nem egy, de több. A legények elkezdték dulakodni s egymást a földhöz vágni. A ki a földön hempergett, lábblija zsebébe nyult a bieskárért és úgy találmra beleszurta a hozzá legközelebb állóba. Majd a második, harmadik

kés villant meg a pipafüstös, borgőzös levegőben. Így Török Mihály s Török János súlyos, Aczél Zsigmond szepetki legény könnyű sérülést szenvedett. Előbbieket beszállították a helybeli kórházba, míg utóbbi otthon gyógykezelte magát.

**Agyonütött legény.** Buesu volt Zalabérben az elmúlt vasárnap, amely alkalommal tekeversenyt rendeztek a legények a nagyvendéglőben. Mivel a tekegyek nem fogytak el teljesen, a következő napon, vagyis hétfőn újból kezdték a játszást. A szerencse különösen kedvezett az egyik játékosnak, Halász István jómodu gazdalegénynek, a kire e miatt a többiek féltékenykedtek. Németh Vince ismétlen fenyegetődzött is, hogy leüti, mint egy kutyát, ha ki meri tenni a lábát az utcára. Halász már csak a virtus kedvéért is ki akart menni, azonban társai visszatartották. Késő este mégis kiment, Németh Vince pedig leste az utcán s botjával olyant ütött a fejére, hogy ez megtántorodott. Mikor Halász magához tért, fölemelte a fütykösét s oly erővel ütött ellenfele fejére, hogy az nyomban holtan rogyott össze. Halász önként jelentkezett a helybeli törvényszék vizsgáló bírójánál, hol azonban, mivel valószínűleg önvédelemből történt az eset, kihallgatása után szabadon bocsátották.

**Orvosi körökben** már rég ismert tény, hogy a *Ferenc József keserűvíz* valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozottan Ferenc József keserűvizet.

**Vérengző asszony.** Molnár István lesencetomaji gulyás bort vett egy rokonától, özv. Molnárnétól. Elment az asszonyhoz, hogy a bort átvegye s az árát kifizesse. A gulyás valamit kifogásolt a boron s ezen összeveszték. Szó szót ért s az asszony oly dühre gerjedt, hogy felkapott egy fejszét és Molnárt fejbe csapta. A férfi összerogyott, az asszony pedig még fekvő helyzetében is néhány csapást mért az öntudatlan ember fejére. Molnár a helyszínén meghalt.

**A balatonfüredi fürdőt** a szerkesztőségünkhez beküldött névsor szerint július 21-ig bezárólag 1.751 fürdővendég látogatta; az átutazó vendégek száma ez ideig volt 2.528 s így összesen 4.279.

**Országos sütőipari kongresszus.** A magyarországi sütőiparosok f. évi augusztus 19. 20. és 21. napjain Budapesten országos értekezletet tartanak. A kongresszus kétjárányban fog működni. Elsősorban a pékiparra vonatkozó ügyek kerülnek megbeszélés alá, ilyen a vasárnapi munkaszünetnek a pékiparra vonatkozó sérelmes határozata; a munkaadók működésének biztosítása, továbbá a munkáskérdés s. a. t. Tanácskoznak még a pékipar fejlesztéséről, a sütőiparosok érdekeinek előmozdításáról. Jelentkezni lehet a székesfevárosi sütők, cukrászok és mézeskalácsosok ipartestületénél VIII., Hársfa-utca 21., hol lakásról is gondoskodnak.

**A csecsemő egészségügy eszközeiről.** (Adalék a modern gyermek higiéniahoz). Az internacionális orvosi kongresszusokon, ahol a közegészségügy égető napikérdései kerülnek szóba, az emberiség csapásai: a tüdőgümőkór s a rák mindig megbeszélés tárgyát képezik. A csecsemők halandósága is állandóan aktuális, gyakran előforduló tárgy.

Mostanában azonban a nagyarányú gyermekhalandóság kezd lekerülni a napirendről, nem azért, mintha e téren már nem volna dolog, de mert dacára a sok tervezetnek, a helyzet nem javult s a szomorú viszonyokhoz az ember úgy hozzászokott, mint egy állandó és nem javítható csapáshoz.

Mivel lehet megmagyarázni ezt az állandó rossz eredményt?

Ezen kérdésre, ha a választ megtaláltuk, azzal egyszersmind a helyzet szanálására alkalmas eszközöknek is birtokába jutunk.

Azt biztosan tudjuk, hogy a megbetegedés oka és a betegség halálos lefolyása az újszülötteknél és csecsemőknél a gyomor és bél fájdalmakban van, úgy az ellentálló képességgel bíró, mint a születésénél fogva gyenge gyermekeknél, mert éppen a gyermek szervezete hajlandósággal bír a gyomor és bél nyákhártyáinak megbetegedésére, tekintve azt, hogy a táplálék nem változtatható s az ártalmas tápanyag kóros befolyással lehet.

Figyelmünket tehát a tápanyagok felé kell fordítanunk.

Oly családokban, ahol a szociális viszonyok kedvezők, a hol a tisztaság, lakás stb. minden szabályszerű, még a legkedvezőbb táplálkozás (anya- vagy dajkatej, vagy a modern gyermek higiéniainak megfelelő tej) mellett sem kerülnek el a gyermekek az Enteritist. Arra az eredményre jutottunk tehát, hogy a legkedvezőbb külső körülmények mellett sem alkalmas valamely tápanyag a kizárólagos és állandó használatra.

A tapasztalás azt bizonyítja, hogy a gyakran előforduló esetben, ha a tej nem tápláló eléggé, ha katarrust okoz a gyomorban, csak a Nestlé-féle gyermektáplisztt alkalmazandó.

Kémiai összetételénél fogva — mint a 30 éves tapasztalat bizonyítja — tiszta alpesi tejből áll, a csecsemőnek szükséges fehérnyét szolgáltatja, a gyomorban nem alszik meg, a gyermek szervezete könnyen assimilálja. Monarchiánk első orvosai, különösen Bécs összes gyermek-kórházai-ban eredménnyel rendelik egészséges és beteg gyermekeknek, a tej okozta bántalmaknál. Kiváló gyakorló orvosok is ajánlják és minden anya, aki gyermekét táplálja, olvassa el a Central Depoban kapható leírást a Nestlé-féle gyermektáplisztról és fogadja meg az abban található tanácsokat.

**Fehérnemű tanfolyam.** Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására adni, hogy nálam augusztus hó 1-én megkezdődött az új fehérnemű tanfolyam. Felkérem a n. é. közönséget, hogy leányaikat ne szeptember hónapban, hanem most szíveskednének hozzám beadni, ahol ezután is a legfigyesebb oktatásban fognak részesülni. *Tománé Kohn Mária Zalaegerszeg.* (Sas-utca, Rosenberg-féle ház)

**Talált tárgy.** 6 darab bádógtalat találtak s átadták a rendőrségnek, a hol jogos tulajdonosa a hivatalos órák alatt átveheti.

**Vetőmagvak.** (Mauthner Ödön tudósítása). *Biborheremag* iránt a gazdaközönség részéről némi érdeklődés nyilvánult, míg a termelők a jelenlegi alacsony árjegyzés miatt tartózkodó álláspontot foglalnak el. *Muharmagot* már alig, míg *téli búkkönyt* és *téli borsót* némileg keresnek. Általában jelenleg szünetel a magforgalom, csupán *tarlórépamagot* keresnek élénkebben, míg a zöldtrágyázáshoz szükséges magfélék után alig kérdezősködnek. *Káposztarepce*, legelsőrendű termés, jelenleg méltányos áron kapható. A németországi termelő vidékekről érkező hírek szerint a *fehérherét* igen jól takarították be és a termés kielégítőnek ígérkezik. A *fűmagtermést* illetőleg a külföldi jelentések továbbra is kedvezőek. *Jegyzések nyersáruért 50 kgként Budapesten:* Vöröshere 70—72 K; Lucerna 54—60 K; Muharmag 11 K.

**Megszűnt sertésvész.** Zalaegerszeg város területén a sertésvész megszűnt s a folyó hó 7-ikén tartatik meg az első sertésvásár.

**Eladó állatok.** A keszthelyi m. kir. tanintézetnél 24 darab öreg és 2 éves Merinó précoce mustra anyajuh s 1 darab öreg Merinó précoce mustra kos eladó.

**Állategészségügyi kimutatás** vármegyénk területén július hó 26-án a hivatalos adatok alapján: *lépfene:* Dömeföld 1 u.; *veszettség:* V. Hegykerület 1 u.; *ragadós száj- és körömfájás:* Óhid 5 u., Hegyesd 1 m., Nemespécse 1 u.; *ivarszervi hólyagos kiütés:* Sornás 3 u., Dobri 2 u., Letenye 1 u., Rátka 1 m., Alsómihályovecz 5 u., Draskovecz 4 u., Hegymagas 1 u., Pókafa 3 u.; *rühkór:* Gyulakeszi 2 u.; *sertésorbánc:* Alsórajk 9 u., Orosztonybaksháza 8 u., Csabrendek 4 u., Felsőszemenye 7 u., Lendvaujfalu 1 m., Hosztót 1 m., Szegvár 1 m., Akali 3 u., Alsódörgiense 8 u., Balatonhegye 9 u., Felsődörgiense 7 u., Gulács 1 u., Hegyesd 1 u., Káptalantóti 1 p., Lesenczenémetfalu 8 u., Mindszentkál 4 u., Nagypécse 6 u., Szigliget 1 u., Tagyon 10 u., Tihany 8 u., Vászoly 16 u.; *sertésvész:* Alsószenterzsébet 8 u., Csesztrég 2 u., Gáborjaháza 3 u., Balatonmogyoród 2 u., Boeska 12 u., Galambok 9 u., Gelsesziget 10 u., Homokkomárom 1 m., Kilimán 11 u., Komárváros 1 u., Légrád 6 u., Murakeresztur 37 u., Szentjakab 3 u., Szepetnek 1 u., Zalaszentbalázs 12 u., Sármedlák 1 u., Bucsuta 5 u., Marócz 7 u., Oltárcz 5 u., Rátka 1 m., Tormaföld 1 p., Tótszerdahely 1 m., Kerkasztimihályfa 2 u., Lenti 1 u., Máhomfa 2 u., Nagylengyel 1 m., Náprádfa 6 u., Németfalu 1 u., Nova 5 u., Ortaháza 5 u., Rózsásszeg 1 u., Tófej 5 u., Felsőrajk 1 m., Sándorháza 2 u., Zalaszentmihály 7 u., Muravid 8 u., Hegymagas 26 u.,

Kövágóórs 13 u., Tapoleza 2 u., Bocföld 4 u., Kemendollár 4 u., Pusztaderics 4 u., Dötk 6 u., Túrje 1 u., Nagykanizsa 5 u., Zalaegerszeg 5 u.

**A „Zenélő Magyarország”** zongora és hegedűzenemű folyóirat 15 füzeté a következő szép zeneműújdonásokat közli: 1. Truppel Károly „Angyalt hívott fel az égbe”. 2. Huber Sándor „A ki elvesz, a ki elvesz feleségül” magyar dalokat. 3. Stankovich K. „Natalia Koló” szerb nemzeti táncok. 4. Crafford John „Cupidó kertjében” In Cupido Garten. Intermezzo. Ily gazdag tartalommal jelenik meg e folyóirat minden egyes füzeté. Előfizetheti negyedévenként 3 K-val a „Zenélő Magyarország” Klökner Ede zenemű kiadóhivatalában Budapesten, VIII., József-körut 22/24., honnan minden nyomtatásban megjelent zenemű legolcsóbban megszerezhető.

**Gorkij „Éjjeli menedékhely”**-e, az orosz szépirodalom e legújabb remekműve, melynek mély életbölcsessége és esodás művészettel megrajzolt alakjai oly rendkívüli hatást keltettek mindenütt, ahol e munka színre került, most megjelent a »Magyar Könyvtár«-ban is, még pedig, mint e kitűnő gyűjtemény 344—345. kettős füzeté. Nem másodkézből, nem németből való fordítás az, melyet a »Magyar Könyvtár« nyújt; a szerkesztőség, elveihez híven, ezt a könyvet is az eredetiből készült magyarításban teszi közzé, amely Havas Józsefnek zamatos magyarságu, gondos tollát dicséri. Az „Éjjeli menedékhely” e kiadása bizonyítással egyike lesz a M. K. legkapósabb füzetének. Ára 60 fillér. A M. K. teljes jegyzékét kívánatra ingyen küldi meg a kiadóhivatal Lempel Róbert (Wodianer F. és Fiai) udvari könyvkereskedés Budapest, Andrassy-ut 21.

**Foulard-selyem** 60 krajcártól 3 frt. 75 kr-ig meterenként bluzoknak és ruháknak. Bérmentve és már vámentesen házhoz szállítva. Gazdag mintagyűjtemény postafordultával. **Henneberg selyemgyára, Zürich.**

Piaci árak a legutolsó hetivásáron 50 kilogrammonként.

		Kor.-tól	Kor.-ig
búza	minőség szerint . . .	6-50	6-60
rozs	» » . . .	5-50	—
árpa	» » . . .	5-50	6—
zab	» » . . .	5-20	5-30
lóher	» » . . .	—	—
tengeri	» » . . .	7—	—
búkköny	» » . . .	—	—
fehérbab	» » . . .	—	—
tarkabab	» » . . .	—	—

## Közgazdaság.

A gazdasági tudósítónak július végére felterjesztett jelentései alapján a földművelési miniszter közölte az ország mezőgazdasági állapotáról szóló jelentését. Eszerint júliusban sok baj érte ugyan a vetéseket, egyrészt a több napon át tartott rekkenő hőség folytán, másrészt a viharok és jég következtében, amelyek az ország több vidékén szárnyát szegték a magasan szárnyaló reményeknek; sok helyen az árvíz redukálta a terméskilátásokat, de azért az idei gabona termés megközelíti a jó közepes átlagot, azonban 12%-kal a múlt évi eredménnyel alul marad.

A buza. Az őszi buza aratása az ország sík földjein befejezéshez közeledik, sőt néhol már egészen készen is vannak a munkálatokkal s folyik a hordás és itt-ott megkezdődött a eséplés is. A sok eső s a rekkenő hőség az amugy is meglehetősen sok helyen roszdalepett vetéseknek eléggé ártott. A termés minőségileg jóformán országszerte vegyes; találkozik jó minőségű szemen csaknem mindenütt elég sok sárgás színű és itt-ott szorultszemű mag is. Ugy, hogy lesz ugyan jócskán szép pirosszínű és acélos buzánk, mindazonáltal a világos, szürkészínű, tehát a gyengébb minőségű is számot tesz, bár minőségi súlyra nézve nincsenek meg azok a panaszok, amelyek az előző években voltak, kivéve a szorultszemű és az itt-ott kiesirózott buzaszemekből származott termést, amely kereskedelmi szempontból kétségtelenül kifogás alá fog esni. De kifogás alá esik az üszögös mag is, amely pedig néhol elég bőven termett.

A *buzával* bevetett terület, tekintet nélkül a folyó év nyarán észlelt eléggé nagy csapásokra, amelyek pozitív terjedelméről azonban még nincsen biztos tudomásunk, mintegy 1.794.000 kat. holdra tehető, amely valószínű területről országos átlagban és kat. holdankint mindegy 6.81 métermázsza termés és így összesen 39.95 millió métermázsza buza várható. A múlt évben termett 46.50 millió métermázsza buza, ennél fogva az idei buza terméskilátások mintegy 7 millió métermázszával kedvezőlenebbek.

Az országos átlagterméshez viszonyítva kat. holdankint 6.81 métermázsza és azonfelüli termést várnak: Esztergom-, Nyitra-, Pozsony-, Trencsén-, Baranya-, Fejér-, Moson-, Somogy-, Sopron-, Tolna-, Veszprém-, Bács-Bodrog-, Csongrád-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-, Borsod-, Békés-, Csanád-, Temes-, Torontál-, Brassó- és Kis-Küküllő-vármegyékben; kat. holdankint 6—6.81 métermázsza termést remélnek: Bars-, Hont-, Nógrád-, Komárom-, Vas-, Heves-, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-, Szepes-, Bihar-, Hajdu-, Szabolcs-, Arad-, Alsó-Fehér-, Csik-, Fogaras-, Háromszék-, Szeben-, Maros-Torda-, Torda-Aranyos és Udvarhely-vármegyékben; végül kat. holdankint 6 métermázsán aluli termésre számítanak: Árva-, Liptó-, Turóc-, Zólyom-, Győr-, Zala-, Abauj-Torna-, Bereg-, Gömör-, Sáros-, Ung-, Zemplén-, Máramaros-, Szatmár-, Szilágy-, Ugocea-, Krassó-Szörény-, Beszterce-Naszód-, Hunyad-, Kolozs-, Nagy-Küküllő és Szolnok-Doboka vármegyékben.

Az őszi rozs és kétszeres aratása már mindenütt befejeztetett, egyes kivételektől eltekintve általában a remélnél szintén valamivel jobb eredménnyel és szép nagyszemű és súlyos, találkozik ugyan ebben a terményben is szorult szemű mag, sőt itt-ott olyan is, amelyen már a esirázás nyomai mutatkoznak, mindazáltal országos átlagban a minőség kielégítő és jónak mondható. Az az aggodalom tehát, amely még július közepe táján is csaknem országosan mutatkozott, a rozsra is kissé túlzott volt. — Az újabb és a nyár folyamán észlelt árvíz, jégeső és féreg okozta károsodások tekintetbe vétele nélkül, mivel ezekre vonatkozólag még ismeretlenek az adatok, a bevetett, illetve a learatott rozsterület 1.941.000 kat. holdra tehető; országosan és kat. holdankint remélni lehet ezidőszert mintegy 6.17 métermázsza termést és így összesen körülbelül 12 millió métermázsát. A múlt évben rozs és kétszeres termett 13.60 millió métermázsza.

Az őszi árpát learatták és már esépléseket is eszközöltek belőle. Az eredmény kielégítő, főleg mennyiségileg, míg minőségileg a sok eső miatt vegyes. A hőütéses szorultszemű, barnás és sárgászínű magvak nem tartoznak ugyan a ritkaságok közé, mindazonáltal a termés a várakozásnak nagyobbára meg fog felelni, mert a kékék eléggé súlyosak és így az átlagos minőség is jobb a remélnél. Néhol ugyan a sok esőtől a tavaszi árpa szintén kiesirázott már, de ez inkább az alföldön fordult elő, ahol az aratáshoz már az esőzések előtt hozzáfogtak. Szórványosan pedig az üszög is kisebb kárt okozott. A bevetett, illetve a learatott terület kiterjedése volt megközelítőleg 1,828,300 kat. hold, amelyen az átlagos terméshozamot 6.91 métermázsára és így az összes várható termést 12.65 millió métermázsára becsülik. A múlt évben termett árpa összesen 13.57 millió métermázsza. A kat. holdankint országos átlagterméshez viszonyítva aránylag véve a legjobb a 6.91 métermázsza és azon felüli termést remélhető: Bars-, Nyitra-, Fejér-, Baranya-, Moson-, Sopron-, Tolna-, Bács-Bodrog-, Csongrád-, Heves-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-, Abauj-Torna-, Ung-, Békés-, Hajdu-, Arad-, Csanád-, Temes-, Torontál-, Brassó-, Kis-Küküllő- és Szebenvármegyékben; kat. holdanként 6—6.91 métermázsza termést remélhető: Esztergom-, Hont-, Liptó-, Nógrád-, Pozsony-, Trencsén-, Turóc-, Komárom-, Somogy-, Vas-, Veszprém-, Zala-, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-, Bereg-, Borsod-, Gömör-, Kishont-, Szepes-, Zemplén-, Bihar-, Szabolcs-, Szatmár-, Krassó-Szörény-, Fogaras-, Alsó-Fehér-, Csik-, Háromszék-, Hunyad-, Maros-Torda- és Torda-Aranyos vármegyékben; végül kat. holdankint 6 métermázsán aluli termésre van kilátás: Árva-, Zólyom-, Győr-, Sáros-, Máramaros-, Szilágy-, Ugocea-, Beszterce-, Naszód-, Kolozs-, Nagy-küküllő, Szolnok-Doboka- és Udvarhely vármegyékben.

A zab is nagyobbára kasza alá érett, megtartva fejlődési állapotát jóformán az utóbbi időig, bár helyenkint a vihar ezt is nagyon

összekuszálta s e miatt a zab aratása szintén nehezebben halad, mint remélték. Általában az idén az összes szemes termések vetései nehezebben arathatók, mint normális esztendőkből, mert a vetések igen sok helyen megdőlték és részben össze is kuszáltak a gyakran viharos időjárás következtében. A zab érését szintén siettetette a tropikus hőség és noha a zabban is előfordul üszög- és rozsdakár, de szórványosan hőütött sovány szemű mag is, ennek dacára a minőség országos átlagban jónak ígérkezik, mert a zab szép színű és többnyire súlyos szemű is. A zabbal bevetett terület megközelítőleg 1,756.800 kat. holdra és az átlagos terméshozam kat. holdankint 6.59 métermázsára, vagyis a remélhető összes termés 11.59 millió métermázsára tehető. A múlt évben termett összesen 12.02 millió métermázsza zab, ennél fogva az idei zabterméskilátások nem sokkal kedvezőlenebbek a múlt évinél.

A *kapásnövényekre* az utóbbi hűvös idő és eső jótékony hatással volt, ugyszintén a szőlőre is, amely helyenkint kielégítő termést ígér. A gyümölcs termés helyenkint főképp szilvából eléggé bőnek mutatkozik.

A számszerű terméscsúszás adatai a következők:

	Várható termés		
	július végén	július elején	1902. évi termés
Buza	39,451.500	39,038.800	46,507.113
Rozs	11,970.000	11,723.300	13,606.722
Árpa	12,645.800	12,399.200	13,575.100
Zab	11,592.200	11,212.800	12,019.477

### Nyilt-tér.\*)

**Évenkénti előállítás 39 millió szelencze.**

**NESTLE**

**gyermekliszt**

Teljes táplálék  
csecsemők és gyomorbetegségekre számára  
legjobb havasi tejet tartalmaz.

Naponkénti tejfogyasztás 184000 liter.

Kisérlet végett fél adag ára 1 K.

\*) E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztő: dr. Csák Károly.  
Társszerkesztő és kiadó: Udvardy Ignác.



Az Orsz. Gazd. Munkás- és Cselédségély-pénztárt ajánljuk jó indulatába. Ismertesse ezt az intézményt a nép körében. Biztosítsa cselédeit ezen segély-pénztárral!



## KI AKAR egyéves önkéntes LENNI?

Bizonyára van olvasóink között több fiatalember, ki annak idején tanulmányait félben hagyta s így a 3 éves terhes katonai szolgálatnak néz elébe. Debreczenben már évek óta sikeresen működik az országszerte kitűnő hírnek örvendő

### Lichtblau Albert-féle

miniszterileg engedélyezett katonai előkészítő tanfolyam, tanbizottság:

eddei **Draugentz János** ny. m. kir. honvédezzredes és **Mayer Adolf** ny. cs. és kir. őrnagy, melyben azon ifjak, kik még sor alatt nem állottak, foglalkozásukra és előkészütségükre való tekintet nélkül röviden megszerezhetik az egyéves önkéntesi jogot. Felvilágosítást és prospektust készséggel küld Lichtblau Albert igazgató Debreczenben.

A gazdaközönség figyelmébe!

## REISINGER és EISNER

rőfös és divatáru kereskedésében

## GABONÁS ZSÁKOK

eredeti gyári árért kaphatók.

### Kiadó lakás.

Zalaegerszegen, az Ujváros-utca 41. számú házban egy három szobából, konyhából, éléskamrából, előszobából, padlás- és a hozzátartozó faházból álló

**lakás**  
és ugyanott egy **utcai butorozott szoba kiadó.**

Bővebbet a

háztulajdonos.

A budapesti nagy történelmi

## PANOPTIKUM

mely Európának legnagyobb városaiban nagy feltűnést keltett naponta reggel 9 órától este 10 óráig látható

a **VÁSÁRTÉREN.**

A panoptikumban életnagyságu, önműködő és élethű viaszalakok láthatók, melyek részint a múlt, részint a jelen nevezetesebb eseményeit ábrázolják. A kiállított csoportozatok közül különösen kiemelendők:

**Mindenütt nagy siker! Mindenütt nagy tetszés!**

Munkácsy Mihály híres festménye után

**Krisztus keresztre feszítése.**

9 életnagyságu, művészies kiállítású önműködő alakal.

**XIII. Leo pápa ő Szentsége utolsó áldását adja.**

**Belépti díj személyenként 30 fillér.**

Az igazgatóság.

**Legkedveltebb, legtökéletesebb arczisztító és szépítő szerek.**

**AKACIA**

KRIEGNER-féle -CHÉME 2 kor.  
-PUDER 1 "  
-SZAPPAN 1 "

Főraktár: **KORONA GYÓGYSZERTÁR**  
BUDAPEST, CALVIN TÉR.  
Törvényesen védve.

**ELSŐ MAGYAR GÉPGYÁR**  
részvénytársulat  
Budapest, VI. Váci-ut 19.

2500 részlet 100 000  
Külön árakoztatás.  
Műszaki árjegyzék ingyen és bérmentve küld.

**CSÁSZÁRFÜRDŐ**  
téli és nyári gyógyhely  
BUDAPESTEN.

Elsőrangú kénes hővizű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel, legmodernebb iszapfürdőkkel, pompás ásványvíz-uszodákkal, kő- és kádfürdőkkel.  
200 kényelmes lakosztóval.  
Prospektus kívánatra ingyen és bérmentve.

**KATZER**  
szücsmester,  
udvari szállító  
Budapest, VI., Ó-utca 44.

Szürmeáru az egész világon elterjedtek és elsőrangúak.

**GUMMI és HALHÓLYAG**  
tucsatja 2, 4, 6, 8, 10 kor. és feljebb, a világ legjobbjai, titoktartás mellett, utánvétellel, vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a szakma legelső rangú czégre:  
**REIF J.**  
szpecialista, Bécs, Brandstätte 3.  
Árjegyzék ingyen.

**BUTOR.**  
Világi választék  
háló-, ebéd-, szalon- és uri-szoba-butorokban.  
Olcsóbb mint bárhol!  
**NEMES és LENGYEL**  
butoriparosoknál  
**BUDAPEST,**  
IV., Keckeméti-utca 6. sz. 1.

**ROSENZWEIG JÓZSEF és FIAI**  
Nemzetközi Czimtrédájában  
Budapest, V., Mádor-utca 13. sz.  
Prospektus ingyen és bérmentve.

**OSAN**  
A torok, tüdő, száj és fogak legjobb védője az.

Felülmúlja az eddig ismert összes fogszereket.  
OSAN-szájvíz-eszencia 1 88 kr., OSAN-fogpor 44 kr.

Czerny-féle keleti **ROZSATEJ**  
a legjobb és legkedveltebb szépitő-szer  
üvege 1 ft. Ehhez balzsamszappan 80 kr.

Fritsch Ferd.-féle Napraforgó-szappan 50 és 35 kr.

**Sanningene**  
a legjobb és leggyógyosabb hajfestő-szer púderok, barna és fekete. Ára ft 2.50

Prospektus ingyen és bérmentve küld:  
Czerny J. Antal, Bécs, XVIII., Carl Ludwigstr. 6.  
Külfelvetve London, Páris, Brüssel, Konstantinápoly stb.  
Raktáron gyógyszertárakban, illatszerárakban stb.

**RÖSER**  
TANINTÉZET  
Budapest, VI., Aradi-utca 10.  
ALAPITATTOTT 1853.

Nyilvános polgári iskola 10-14 éves ifjak részére. — Feljebb kereskedelmi iskola 14-18 éves ifjak részére. — Nevelő internátus bentlakó növendékek részére. Bizonyítványai államérányok és az egyéves önkéntességre jogosítanak. — Bővebb felvilágosítást ingyen ad.  
**Röser János, igazgató**

**INTERNATIONAL SZÖRVEZTŐ**  
néhányzori használat után az arczról és kéztől a szőrt eltávolítja. Egy tégely 6 K.  
Főraktár: Dr. Kovács Ernő gyógyszerész.  
Budapest, Gyár-utca 17.  
Megjelent „Toilette-títkok” ingyen.

Mi helybeliek BUDAPESTEN a **NEW-YORK KÁVÉHÁZBAN**  
(Erzsébet-körút 9-11. szám) találkozzunk.

**SANTA EGGER**  
Füsti embereknek orvosilag ajánlott szer. Ára 3 korona.  
**NÁDOR GYÓGYSZERTÁR,** Budapest, VI., Váci-körút 17.

**A KISBIRTOKOSOK ORSZÁGOS FÖLDHITELINTÉZETE**  
BUDAPEST, V., GÉZA-UTCZA 2.

300 koronától kezdve ad törlesztéses záloglevél-kölcsönöket, melyek után teljes készpénzfizetéssel:

50 évre a tőke évi 5.70%-a	2 1/2-3% levonással:
33 1/2 : : : 6.50%-a	50 évre a tőke évi 5.20%-a
22 : : : 8.-%-a	34 : : : 6.-%-a
15 : : : 9.80%-a	25 : : : 7.-%-a
	15 : : : 9.40%-a

fizetendő járadékul a törlesztéssel együtt Bővebb felvilágosítást az intézet díjmentesen ad.

**LEOPOLD GYULA**  
Saját érdeklődés hiányában hitelesítési iradók által  
Budapest, VII., Erzsébet-körút 54

**LE DÉLICE**  
Vergé CIGARETTAPAPIR  
Vergé SZIVARKAHÜVELY  
MINDENÜTT KAPHATÓ.

**BONNE**

Alkalmazást keres szerény feltételek mellett jó családból való 19 éves leány, mint gyermek nevelő bonne, ki a német és magyar nyelvet tisztán és tökéletesen bírja.

A háztartásban, valamint kézimunkában biztosan segédkezik.

Cím a kiadóhivatalban.

**A. Thierry gyógyszerész balzsama**  
a legjobb étrendi házi eszköz

emésztési zavaroknál, gyengeségeknél, égések-nél; a köhögést enyhíti, a göresöt csillapítja, a nyálkát feloldja, tisztít. 12 kicsiny vagy 6 kettős üveggel 4 koronáért küld **A. Thierry-nek az „örangyal”-hoz címzett gyógyszerészre Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.**

Ajánlatos nagyon utazásoknál minden esetben magunkkal vinni.

**A. THIERRY valódi centifolia kenőcse**  
a legerősebb húzó kenőcs, alapos tisztítás mellett fájdalom nélkül való hatása, gyorsan gyógyítja a sebeket, megmenti a sebet minden idegen anyag behatolásától. Turistáknak, bicikliseknek és lovaglónak nélkülözhetlen. Postán bérmentve 2 tégely 3 K 50 f.

A. Thierry gyógyszerészre az Örangyalhoz, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.

Főraktár Budapest: Török I. gyógyszerészre és Zágrábban Mittelbach S. gyógyszerészre és Bécsben Brady C. gyógyszerészre.

Nagyobb vaskereskedésben egy jól nevelt keresztény **fiu tanonc** **azonnal** felvétetik.

Cím a kiadóhivatalban.

**Fernolendit**  
CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ.

cipő fényezés, a világ legjobb fényezője és Glangzcrème világos cipők számára legszébb fényt adnak és megtartják a színt **állandóan**. Sárga vagy barna bőrből készült foltos cipők **Lyosin** alkalmazásával egész új szintet kapnak.

Alapított 1812.-ben. **Gyárraktár Bécsben I. Schulerstrasse 12.** Mindenütt kapható.



## Bérbeadó lakások.

A zalaegerszegi takarékpénztár részvény társaság bérházában egy emeleti lakás, mely áll 2 utcai-, 1 előszobából, konyha, éléskamra, padlás, bor és fapince részekből

### azonnal kiadó.

Az intézet tulajdonát képező Uri-utca (ezelőtt Weisz Jónás unokaöccse tulajdonát képezett) 10. sz. házban egy földszinti lakás, mely áll: 3 utcai, 2 udvari szobából, konyha, éléskamra, faház és pincéből f. évi augusztus hó 1-től kiadó.

Bővebb felvilágosítás az intézet helyiségében nyerhető.

Az Igazgatóság.

Ezen cognacnak minden vevője fel van jogosítva arra, hogy azt eredeti csomagolásban az alább nevezett intézetben díjmentesen felülvizsgáltsa.

Ajánlva első rendű orvosi tekintélyektől. Camis és Stock első trieszti cognac-pároló intézete Barcolában (Trieszt közelében)

ajánlja belföldi

## Gyógy-cognacját,

mely francia módszer szerint, az általános osztrák gyógyszerész egyesület vizsgáló intézetének ellenőrzése mellett (Bécs) készül.

Egy üveg ára 5 korona, fél üvegé 2 korona 60 fillér. Kapható gyógyszertárakban és minden elsőrangú üzletben.

Vezérképviselő:

**Sattler József, Nagykanizsán.**

A cs. és kir. osztrák belügyminiszteriumtól jóváhagyott élelmezési és élvezeti cikkek vizsgáló intézetének (Wien, IX. Spitalgasse 31.) vegyi ellenőrzése alatt.

## HIRDETMÉNY.

A „Csabrendeki fogyasztási szövetkezet“

= Csabrendeken a szövetkezet helyiségeiben =  
1903. évi augusztus hó 23-án délelőtt  
10 órakor

## közgyűlést tart,

melyre a részvényesek ezennel meghivatnak.

### TÁRGY.

A szövetkezet feloszlása fölött hozandó határozat.

Csabrendek, 1903. július 23.

**KOPELLER GYÖRGY**  
elnök.

## Szt-Anna

**Malátikőr** a legjobb és legegészségesebb üdítő ital, kellemes ízű és zamatu, 1 palack 2 korona 30 fillér.

**Malátakeserű** kiváló gyomorerősítő; turistáknak és vadászoknak kedvenc és nélkülözhetetlen itala, 1 palack 2 korona 30 fillér.

**Malátacakes** kitűnő táp- és teasütemény, elsőrendű tanárok és orvosok ajánlják. Nagy doboz 2 korona, kis doboz 50 fillér.

Fenti készítmények mind tiszta malátával készülnek, kitűnő minőségűek, élvezetük kellemes és hatásban fölülmúlnak minden ilyenmű gyártmányt. Kapható csakis eredeti csomagolásban Zalaegerszegen: **Ján Ferenc, Gyarmati Vilmos** cégeknél.

## Epilepsia.

Aki nyavalyatörésben, görcsökben és más idegbetegségben szenved, kérjen arról füzetet. Kapható ez a füzet ingyen és bérmentve a „Hattyú“ gyógyszertárból Frankfurt a. M.

## Műkályhák

Kitüntetve  
az ezredéves orsz. kiállításon.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek és a magas arisztokráciának becses tudomására hozni, hogy itt Zalaegerszegen, Ujváros-utca 23. sz. saját házhelyiségemben levő műkályha készítő telepemen és dűsan berendezett rak-táramon minden a mai kor- és divat kívánalmainak teljesen megfelelő s nagy választéku kályhát készletben tartok a legujabbi „Secession, Barok és Empirie“ rendszerű díszes kiállításu kályhákat; s ezenkívül egyszerűbb és szemes kályhákat, virágedényeket és épület díszít-ményeket, melyeknek ugy a díszes kiállításáért, valamint a szilárdságáért kezeskedem és a legjutányosabb árban számítom.

Szives megrendeléseit várva kiváló tisztelettel maradok

## Németh Gábor

agyag-, dísz- és műkályha készítő

Zalaegerszeg, Ujváros-utca 23.

## Schicht-szappan

„szarvas“

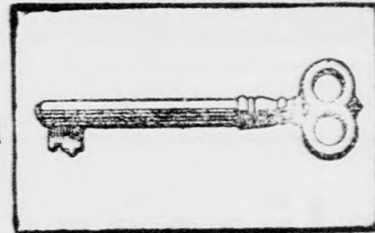
vagy

„kulcs“

Jegygyel



legjobb, legkladósabb s ennélfogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.



**Mindenütt kapható!**

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

## Árlejtési hirdetmény.

A zalaegerszegi magy. kir. állami felső kereskedelmi iskola tantermeinek fűtéséhez az 1903/4-ik iskolai évben szükséges

## husz öl első minőségű bükkfa (hasábfa)

szállítása ügyében a zárt írásbeli ajánlatok alulirothoz

1903. évi augusztus hó 28-án délelőtt 10 óráig beadandók. A később érkezett ajánlatok nem jönnek figyelembe. A zárt ajánlatok borítékjára „Ajánlat faszállítás tárgyában“ — irandó. — Mintául egy félöl fa az iskola udvarába szállítandó.

Zalaegerszeg, 1903. július 30.

**Udvardy Ignác s. k.**

állami felső kereskedelmi iskolai igazgató.